

Høring i Stortingets helse- og omsorgskomite 30. april 2015 – Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen. Mestring og muligheter

Fra Legeforeningen møter: Marit Hermansen, leder av Norsk forening for allmenntidmedisin, Gorm Hoel fagsjef, Legeforeningen

Legeforeningen mener det er positivt at psykisk helse skal få en større plass i folkehelsearbeidet. Stortingsmeldingen bygger videre på hovedlinjene i folkehelsepolitikken fra Meld. St. 34 (2012–2013) Folkehelsemeldingen. Legeforeningen mener meldingen har mange av de samme utfordringene. Meldingen peker på mange utredninger, planer, revisjoner og utvalg, men er lite forpliktende og konkret.

Legeforeningen mener:

- Utjevning av sosiale helseforskjeller er det viktigste tiltaket for å bedre folkehelsen. Frafall fra skole og arbeidsliv øker sosiale helseforskjeller. Arbeidet for å hindre frafall må intensiveres.
- Strukturelle virkemidler som lovgivning og pris- og avgiftspolitikkk må brukes mer aktivt for å gjøre sunne valg enklere og usunne valg vanskeligere.
- Tiltak som reduserer funksjonstap, utstøting og ensomhet må være grunnmuren i alt forebyggende og helsefremmende arbeid. Det er et nasjonalt ansvar å etablere kunnskapsbaserte mobbeprogrammer.
- En times daglig fysisk aktivitet i skolen må gjøres obligatorisk og det må tilrettelegges for at alle kan delta og oppleve mestring.
- Det bør være en politisk målsetning med et tobakksfritt samfunn innen 2035. Legeforeningen oppfordrer Regjeringen til å føre en modigere og mer ambisiøs alkoholpolitikk.

Viktig løft for psykisk helse

Legeforeningen mener det er nødvendig at psykisk helse løftes frem som et innsatsområde. Psykiske lidelser er en viktig årsak til for tidlig død og en av de store helse- og samfunnsutfordringene i Norge. Legeforeningen vil i den forbindelse minne om at somatiske, psykiske og rusbetingete helseproblemer henger sammen og ofte har felles kilder. Forskning viser at risikofaktorer som røyking, usunt kosthold og lite fysisk aktivitet ofte er målbare uttrykk for noe mer grunnleggende.

Forebygging rettet mot barn og unge

Legeforeningen mener det viktigste tiltaket mot senere helseproblemer er å sikre barn og unge en trygg og god oppvekst. Vi savner målrettede tiltak i meldingen. Mye av grunnlaget for god psykisk helse gjennom livet legges i oppveksten. Psykisk sykdom er årsak til tapte leveår og tapt arbeidsevne, og er et omfattende folkehelseproblem. Å hindre frafall fra skole og sosial utstøting er svært viktig. Personer som ikke har utdanning utover videregående skole, har betydelig større risiko å få angstlidelser enn personer med høyere utdanning. Mobbing er en av de viktigste årsakene til psykisk uhelse blant unge mennesker. Sosioøkonomiske forskjeller trekker i samme retning. Stortingsmeldingen har som tiltak å bedre kvaliteten i barnehagene gjennom målrettet kompetanseutvikling for alle ansattegrupper. Dette er et viktig tiltak som må prioriteres. Tema som omsorgssvikt og utviklingspedagogikk må vektlegges.

Frafall fra skole og arbeidsliv må motarbeides

Å hindre frafall og utstøting i kritiske livsfaser har stor betydning for folkehelsen. Særlig blant unge under 35 år har det de senere årene vært en bekymringsfull økning i antall uføretrygdede. Legeforeningen mener at mobbing i skolen er alvorlig og mener arbeidet med kunnskapsbaserte mobbeprogrammer må styrkes.

Innfør en time fysisk aktivitet i skolen

Legeforeningen har sammen med Alliansen for én time fysisk aktivitet i skolen (Kreftforeningen, Nasjonalforeningen for folkehelsen, Norsk fysioterapeutforbund og Idrettsforbundet) etterlyst forpliktende tiltak siden 2011. Stillesitting er en av de viktigste faktorene for livsstilssykdommer, og effekten av fysisk aktivitet er i dag er svært godt dokumentert. Vi ser ingen grunn til å vente med å innføre obligatorisk daglig fysisk aktivitet skolen. Folkehelseiltak må være kunnskapsbasert, og regjeringen tar et skritt i riktig retning med utprøving av fysisk aktivitet i skolen. Legeforeningen savner likevel en konkret oppfølgingsplan for veien videre. Til tross for at «fysisk aktivitet» er nevnt over 170 ganger i det rundt 180 sider lange dokumentet, er det nevnt få konkrete tiltak ut over prøveprosjektet om gym i ungdomsskolen.

Gjør sunne matvarer billigere

Pris er en viktig driver for valg av matvarer. Økonomiske virkemidler på matområdet vil kunne fremme et sunnere kosthold og ikke minste utjevne sosiale helseforskjeller. Det bør innføres et differensiert momssystem på sunne og usunne matvarer. Skolen er en viktig folkehelsearena – her når vi alle barn, uavhengig av barnas sosioøkonomiske bakgrunn. Ny forskning har vist at frukt og grønt i skolen gir betydelig helsegevinstⁱ. Tiltaket bidrar både til mindre overvekt og varig kostholdsendringer. Legeforeningen mener frukt og grønt i skolen må gjeninnføres og at meldingen er for lite ambisiøs på kostholdsområdet.

Alkohol og tobakk – En stor folkehelseutfordring

Legeforeningen har i lengre tid hatt fokus på alkohol som en av de viktigste medvirkende faktorene til dårlig folkehelse. Legeforeningen ønsker en bevaring av Vinmonopolet som har en viktig samfunnsrolle for salgs- og markedsføringskontroll. Vinmonopolordningen er et effektivt virkemiddel for å forebygge alkoholrelaterte skader og problemer. Det er også stor oppslutning om Vinmonopolet i befolkningen.

I statusrapporten om forebyggende og helsefremmende arbeid er Legeforeningen tydelige på at høye avgifter på alkohol, bevaring av Vinmonopolet og strenge skjenketids-bestemmelser er avgjørende for å redusere skadevirkningene av alkohol.

Legeforeningen anser det å forebygge tobakkrelaterte helseskader som en viktig samfunnsoppgave. Samtidig er røyking den livsstilsfaktoren hvor de sosiale forskjellene er tydeligst. Virkemidler for å påvirke pris, tilgjengelighet og rekrutteringer derfor sentrale for å redusere sosiale forskjeller i levevaner. Norske myndigheter bør ha et tobakksfritt samfunn som en overordnet målsetting.

ⁱ Øverby, Klepp & Bere: Introduction of a school fruit program is associated with reduced frequency of consumption of unhealthy snacks, American Journal of Clinical Nutrition 2012 Nov;96(5):1100-3, doi: 10.3945/ajcn.111.033399.